

Double Eagle 1933

De duurste munt ter wereld

JANJAAP LUIJT

Tot het einde van de achttiende eeuw kenden de Noord-Amerikaanse staten nog geen gemeenschappelijke munt. Er circuleerde voornamelijk buitenlandse valuta, zoals Spaanse dubloenen, Portugese joe's en Franse Louis d'ors. Daarnaast sloeg een aantal staten zijn eigen munten. Op instigatie van het Congres kwamen vanaf 1795 de eerste gemeenschappelijke dollars in omloop. Aanvankelijk alleen munten in zilver, maar later ook van goud. In 1849, ten tijde van de Gold-rush, voegde de Munt in Philadelphia aan het assortiment een nieuwe gouden munt toe. Zij begon met de productie van een gouden munt met een nominale waarde van twintig dollar, die de naam 'double eagle' kreeg. De nieuwe munt had hetzelfde uiterlijk en goudgehalte als de reeds bestaande 'golden eagle' van tien dollar, maar woog tweemaal zoveel. Van de double eagle zijn uiteindelijk zoveel exemplaren geslagen, dat deze ongetwijfeld Amerika's bekendste gouden munt is. Er is echter een buitengewoon zeldzaam exemplaar van: dat met het jaartal 1933. In dat jaar verliet Amerika de gouden standaard en staakte de overheid, om de economische recessie het hoofd te kunnen bieden, voorlopig de aanmunting van gouden

munten. Daarmee kwam na ruim tachtig jaar ook een einde aan de aanmunting van de double eagle.

Vlak voordat de regering van president Roosevelt besloot de gouden standaard te verlaten en daarmee het gebruik van gouden munten afschafte, had de US Mint al double eagles geslagen met het jaartal 1933. Deze munten waren nog niet in omloop gebracht en de regering beval ze te vernietigen. Een aantal exemplaren wist echter aan de smeltkroes te ontsnappen en belandde bij particulieren. Aanvankelijk miste de overheid deze exemplaren niet, totdat de Treasury in het voorjaar van 1944 een vergunning verstrekke voor de export van een double eagle 1933 ten behoeve van de verzameling van de Egyptische koning Faroek. De vergunning werd verleend, maar alarmeerde ook het Department of Justice. Men realiseerde zich opeens dat niet alle double eagles 1933 de smeltkroes hadden bereikt en stelde een onderzoek in. Het ministerie van Justitie concludeerde dat het tien exemplaren moest betreffen. Aangezien de munt nooit officieel was uitgekomen, beschouwde de overheid deze munten als vervalsingen waarvan het bezit strafbaar was. Gedurende de daaropvolgende

20 dollar, Verenigde Staten, 1933

tien jaar volgde een klopjacht en de Amerikaanse Secret Service dacht daarbij alle overige exemplaren te hebben achterhaald en vernietigd.

In 1954 dook het nog ontbrekende exemplaar uit de muntcollectie van de Egyptische koning Faroek op in de veiling. De Amerikaanse regering eiste dat de munt uit de veiling werd teruggetrokken, maar wist er niet de hand op te leggen. Na de veiling dook de munt voor meer dan veertig jaar onder, totdat in 1996 de Amerikaanse overheid de munt alsnog confisqueerde. De Engelse muntenhandelaar Stephen Fenton had getracht de munt in New York te verkopen aan twee agenten van de Secret Service die zich voordeden als verzamelaar. De muntenhandelaar spande een proces aan tegen de Amerikaanse overheid en kreeg na vijf jaar procederen uiteindelijk een forse schadevergoeding. Al die tijd lag de laatste double eagle 1933 in de kluizen van Fort Knox.

In tegenstelling tot de eerder aangehouden exemplaren besloot de Amerikaanse regering in 2002 dit unieke exemplaar niet te versmelten, maar te verkopen aan de meest biedende. Daar toe moest zij zich wel in allerlei bochten wringen om het bezit van de munt - officieel nog altijd verboden - te legaliseren. De oplossing daarvoor was eenvoudig, maar minstens zo bespottelijk: de regering stemde in met een eenmalige officiële uitgifte van die ene munt. Om dit juridisch allemaal te verantwoorden werd na de veiling de afgeslagen prijs

verhoogd met twintig dollar (de nominale waarde van de munt) ten behoeve van de U.S. Treasury. Een schijntje als men bedenkt dat de munt \$ 7.590.000 opbracht. Om het geheel een extra officieel tintje te geven, kreeg de nieuwe eigenaar samen met de munt een verklaring waarin de Amerikaanse overheid het wettelijk eigendom bevestigde.

In 2005 zijn echter nog tien exemplaren van de double eagle 1933 opgedoken in de nalatenschap van een munthandelaar en juwelier uit Philadelphia. Deze gelegenheidshandelaar, Israel Swift genaamd, lijkt betrokken bij alle tot nu toe bekende exemplaren van de double eagle 1933, dus ook het exemplaar uit de collectie van koning Faroek. Zijn dochter Joan Langbord en haar twee zonen ontdekten de munten tussen zijn spullen en stuurden ze voor echtheidsonderzoek naar de US Mint. Die verklaarde de munten voor echt, maar hield ze onder zich en schakelde justitie in. Sindsdien procedeert de Amerikaanse overheid tegen de erfgenamen, waarbij de centrale vraag luidt in hoeverre de munten in 1933 legaal het munthuis hebben verlaten. Beide partijen bestoken elkaar sindsdien met pakken papier. Het proces loopt nog en zal naar alle waarschijnlijkheid wel een tijdje voortduren. ■

Janjaap Luijt (1966) verricht archiefonderzoek in opdracht van notarissen, bedrijven en particulieren. Zijn eigen interesse ligt daarbij bij de gouden en zilversmeden van de zeventiende en achttiende eeuw en de geschiedenis van de Munt te Utrecht. Hij is hoofdredacteur van *De Beeldenaar*.